

Tekst: Anna van de Weijgaert, Imagro | Beeld: BTL

Grenzeloos groen genieten in bijzondere rain garden

Midden in Best realiseerde Woonstichting 'thuis een compleet klimaatneutraal appartementencomplex, bestaande uit twee gebouwen: De Willem en De Zwijger. Vanwege het circulaire ontwerp en de aandacht voor regenwatergebruik werd het complex met 48 nul-op-de-meterwoningen verkozen tot het meest duurzame project van 2018 (Cobouw Award). Hoe te zorgen dat de buitenruimte al even bijzonder wordt? En welke uitdagingen en kansen brengt zo'n super duurzaam project met zich mee? BTL Advies zette in op een speels evenwicht waarin vorm en functie samenkomen.

'Kijk, daar gaat een gierzwaluw.' Te midden van graafmachines en bewoners staan vijf mensen te praten tussen twee futuristisch ogende gebouwen op zonne-energie. Af en toe wijzen ze naar de buitenruimte in wording. Samen werkten ze aan een optimale inrichting van het terrein: opdrachtgever Jan Krijger (gemeente Best), Olaf van Dijk (Woonstichting 'thuis'), Else Marie Sonnemans en Erik van der Velden (BTL Advies) en Ruud van de Pas (BTL Realisatie). Een uniek project, met een letterlijk duurzame grondslag vanwege de *rain garden* die inzet op natuur en duurzaamheid. Een toekomstbestendige binnen- en buitenruimte die elkaar versterken en verzachten ...

Toekomstbestendig

Tijdens de bouw van het appartementencomplex wendde 'thuis zich tot de gemeente. Was deze bereid om te investeren in de buitenruimte? Krijger gaf groen licht. Waarom eigenlijk? 'Omdat anders kijken en denken nodig is. Het veranderende klimaat vraagt om nieuwe oplossingen, bijvoorbeeld om de druk op het riool te verminderen. Op dit terrein zie je precies de oplossingsrichtingen die we nodig hebben. Het schone hemelwater gaat niet naar het riool, maar komt terecht in de rain garden: een natuurlijk slingerende geul, die de waterreserve van het terrein is. Een voorbeeld voor andere nieuwbouwprojecten in onze gemeente, waarin we ook inzetten op gescheiden rioolstelsels en hemelwaterafvoer.'

Voor de inrichting van de buitenruimte schakelden Krijger en Van Dijk BTL Advies in. Van Dijk: 'Bij zo'n duurzaam project past geen rechttoerechtaan-groenstrook. We zochten naar een ontwerp waarin de binnen- en buitenruimte met elkaar verbonden werden.' Spelend binnen de kaders – een rain garden, gevels van zonnepanelen en warmtepunten – zochten tuin- en landschapontwerpers Else Marie Sonnemans en Erik van der Velden naar verbinding, contrasten en balans.

Speels lijnenspel

Privé en openbaar. Toegankelijk en ruig. Droog en nat. Wie dit najaar om het appartementencomplex heenloopt, ziet een groene ruimte vol prettige contrasten. Een ruimte waarin je je vrij voelt, midden in het dorp. Van der Velden: 'In het ontwerp hebben we veel gespeeld met lijnen en grenzen. Het lijnenspel van het gebouw komt terug in de afbakening van de terrassen op de begane grond.' Sonnemans: 'En om de harde

lijnen van het gebouw weer te verzachten, hebben we de tuinen van de bewoners niet afgebakend, maar laten doorlopen. De eigen buitenplaatsen van de bewoners hebben een besloten karakter door beplanting, maar gaan weer op in het grenzeloze groen van de openbare ruimte.'

Beplantingskeuze

Ook in de beplantingskeuze speelde Sonnemans met binnen en buiten. 'De oranje accentkleur van het gebouw komt terug in de beplanting met bijvoorbeeld *Helenium* en *Asclepias* bij de terrassen en in de stinzenborder. Als contrastkleur kozen we paarse plantensoorten, zoals *Salvia* en *Echinops*. Vrolijke, levendige kleuren, die het strakke diepzwarte gebouw verzachten.' Sonnemans: 'Dit wordt niet alleen een paradijs voor bewoners, maar ook voor bijvoorbeeld bijen en vlinders.' Van Dijk: 'Precies wat we wilden: doordachte groene natuur die aansluit op het gebouw met een hoge biodiversiteit. En door de jaarronde beplanting kunnen bewoners genieten van groen in elk seizoen.'

Hoe kunnen we de bewoners een tuin geven die "wild" en toegankelijk is? Sonnemans en Van der Velden zochten in hun ontwerp naar een manier om ruige natuur met een heldere routing te verbinden. 'Door een brug over de rain garden en het vervlechten van natuur en pad, kunnen de bewoners op een toegankelijke manier genieten. Erg leuk dat de klant in dit project kiest voor een experimentele rain garden waarbij buiten de lijntjes gekleurd mag worden. De rain garden is niet alleen enorm duurzaam, maar geeft ook een unieke buitenbeleving.'

Ontwerp buitenruimte
Door: BTL Advies

Start aanleg rain garden

Brede band kadert gebouw en vormt scheiding tussen beplanting en gras.

Over de betrokkenen

Jan Krijger is projectleider openbare ruimte bij de **gemeente Best**. Krijger is betrokken bij verschillende projecten waarin anders omgaan met energie en water centraal staat. De gemeente Best investeerde in het vormgeven van de buitenruimte van het klimaatneutrale appartementencomplex aan de Willem de Zwijgerweg om duurzaamheid in de gemeente te verhogen en de druk op het riool te verminderen. Na realisatie en ontwikkeling door de gemeente neemt Woningstichting 'thuis het beheer van het terrein volledig over.

Olaf van Dijk werkt als projectmanager bij 'thuis, de meest duurzame corporatie van Nederland, met collega's die - ieder vanuit hun eigen expertise - de focus leggen op duurzaamheid. Als initiator van de 48 NOM-woningen zocht hij naar gedeelde belangen met de gemeente Best. 'thuis bezit en beheert het terrein, dat afgekoppeld wordt van het collectieve riool en biodiversiteit wordt ingericht waardoor het bijdraagt aan drukvermindering en duurzaamheid.

Else Marie Sonnemans is tuin- en landschapontwerper en beplantingsdeskundige bij BTL Advies. Sonnemans verbindt in haar werk vorm, functie en context in groene oplossingen. Voor het klimaatneutrale appartementencomplex De Willem en De Zwijger zette Sonnemans in op privacy en open ruimte in een vrolijke, wilde rain garden. Sonnemans werkte in dit project samen met collega tuin- en landschapontwerper **Erik van der Velden**. Voor een gebalanceerd en uitvoerbaar ontwerp schakelt Van der Velden met verschillende stakeholders voor doordachte groene inzichten en oplossingen.

Ruud van de Pas, vestigingsmanager bij BTL Realisatie in Veldhoven, realiseert met zijn team het ontwerp van BTL Advies. De beste uitvoering van de op tekentafel bedachte ontwerpen, daar zet Van de Pas op in. In het ontwerpproces adviseert Van de Pas zijn collega's waar nodig over uitvoer- en haalbaarheid.

Uitdagingen

Stelde het duurzame ontwerp van het gebouw Sonnemans en Van der Velden voor bepaalde uitdagingen? Sonnemans knikt: 'Omdat het hele gebouw uit zonnepanelen bestaat, zijn hoge planten of bomen dicht bij de gevel natuurlijk geen optie. In het ontwerp kijken we naar de toekomst en naar eventuele valkuilen. Hoe ziet een boom er over veertig jaar uit? Wat is het infiltratievermogen van de grond waarmee we werken?' Van der Velden: 'Ook met het ondergrondse leidingstelsel moest rekening gehouden worden, in de buurt van de twintig putten van de waterpompinstallatie mag geen wortelgroei komen.'

Wordt uiteindelijk alles wat op de tekentafel is bedacht, ook gerealiseerd? Van der Velden: 'Meestal wel, tijdens het ontwerpproces schakelen we regelmatig met onze collega's van BTL Realisatie om te checken of iets kan. Indien nodig stellen we onze uitvoeringstekeningen en beplantingsplannen bij.' Van de Pas: 'Met Else Marie kijk ik bijvoorbeeld bij het uitgraven van de rain garden naar de juiste breedte en diepte. Door snel te sparren, verminderen we risico's en weten we zeker dat we binnen de grenzen van het mogelijke het maximaal haalbare bereiken. Ook over onderhoud overleggen we regelmatig. Zo is het door te sparren in dit project bijvoorbeeld gelukt om de maaifrequentie laag te houden.'

Luxe groene oase

Zomer. Aan de Willem de Zwijgerweg genieten de bewoners van hun nieuwe plek onder en mét de zon. Wild en toegankelijk, duurzaam en natuurlijk, vrolijk en strak ... op deze plek komt alles samen. Binnen en buiten. Bewoners en biodiversiteit. De doordachte groene vervlechting maakt alles nóg mooier.